

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شماره نشر، ۱۵۸

فرماندهان دفاع مقدس نبوغ نظامی و خلاقیت

گردآوری و تألیف:

علی سجادی انصاری و علی حسین احمدی

سجادی انصاری، علی، ۱۳۳۹ -

فرماندهان دفاع مقدس: نبوغ نظامی و خلاقیت/ گردآوری و تألیف علی سجادی انصاری و علی حسین احمدی - تهران: انتشارات سازمان عقیدتی سیاسی ارتش جمهوری اسلامی ایران (نشر اجا)، ۱۳۸۹.

۱۹۱ص - (نشر اجا، ۱۵۸)

ISBN ۹۷۸-۹۶۴-۶۶۳-۰۸۱-۹

شابک: ۲۳۰۰۰ ریال

۱. ایران. ارتش. فرماندهان. ۲. جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹ - ۱۳۶۷ - ارتش. فرماندهان. الف. حسین احمدی. علی، ۱۳۵۵ - ب. سازمان عقیدتی سیاسی ارتش جمهوری اسلامی ایران. انتشارات. ج. عنوان.

شماره کتابشناسی ملی

DSR ۹۵۵/۰۸۴۳

فرماندهان دفاع مقدس: نبوغ نظامی و خلاقیت

گردآوری و تألیف	: علی سجادی انصاری و علی حسین احمدی
طرح روی جلد	: جواد انصاری
حروفچین / صفحه‌آرا	: اکبر موقت / علی اعوانی
ناظر چاپ:	: علی اعوانی
شمارگان	: ۳۰۰۰ نسخه
نوبت و سال چاپ	: اول / ۱۳۸۹
قیمت	: ۲۳۰۰ تومان
ناشر	: سازمان عقیدتی سیاسی ارتش (نشر اجا)
شابک	: ISBN ۹۷۸-۹۶۴-۶۶۳-۰۸۱-۹

□ نشانی: تهران - صندوق پستی ۱۷۱۴ - ۱۱۱۵۵

□ تلفن ۸۱۹۵۴۴۲۲ و دورنگار: ۸۸۴۱۱۰۴۷

□ مرکز عرضه محصولات فرهنگی ساعس اجا: تلفن: ۲۲۹۳۹۱۲۴-۲۳۲۰۹۱۱۸

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

۵.....	مقدمه.....
۹.....	امیرسرلشکر شهید ولی الله فلاحی.....
۱۷.....	امیر شهید شهید علی صباد شیرازی.....
۳۳.....	امیر سرلشکر شهید سید موسی نامجوی.....
۳۹.....	امیر سرتیپ شهید جواد فکوری.....
۵۱.....	امیر سرلشکر شهید منصور ستاری.....
۶۱.....	امیر سرتیپ منوچهر کهتری.....
۷۱.....	امیر دریادار محمد حسین ملک‌زادگان.....
۷۷.....	امیرسرلشکر شهید مسعود مفردنیایی.....
۸۷.....	امیر سرلشکر شهید حسن آبشناسان.....
۹۷.....	امیرسرلشکر خلبان شهید مصطفی اردستانی.....
۱۰۵.....	امیر سرتیپ خلبان شهید علی اکبر قربان شیرودی.....
۱۱۳.....	امیرسرلشکر خلبان شهید احمد کشوری.....
۱۲۳.....	امیرسرلشکر خلبان شهید علیرضا یاسینی.....
۱۳۱.....	امیر سرتیپ شهید حسن آقارب پرست.....
۱۳۹.....	امیرسرلشکر خلبان شهید حسین خلعتبری مکرم.....
۱۴۵.....	امیر سرتیپ احمد ترکان.....
۱۵۵.....	امیر سرتیپ دوم غضنفر آذر فر.....
۱۷۳.....	امیر سرتیپ محمود اعلمی فر.....
۱۷۳.....	امیر سرتیپ خلبان فرج الله برات پور.....
۱۸۹.....	منابع.....

مقدمه

از نظر کارل فون کلاوسویتز،^۱ نبوغ نظامی جایگاه مهمی در هدایت عملیات‌های نظامی دارد. در یک اقدام نظامی لازم است هر یک از ویژگی‌ها و قابلیت‌ها را که با ترکیب هم در شکل‌گیری و انجام این اقدام سهیم هستند، در نظر بگیریم. جوهر اصلی این صفات و قابلیت‌ها را می‌توان «نبوغ نظامی» نامید.

نبوغ نظامی شامل ترکیب هماهنگی از قابلیت‌ها و ویژگی‌های گوناگون است که وقتی به‌طور کامل با هم تلفیق شوند، موجب برتری می‌شوند. قابلیت‌های فکری به تنهایی نقش مهمی در جنگ و نبوغ نظامی دارند. جنگ عرصه وقایع غیرمنتظره و پیش‌بینی نشده است. سه چهارم عواملی که شکل دهنده مبنای هر اقدام نظامی هستند، از عدم قطعیت بر خوردارند. به‌منظور مقابله با هر گونه واقعه غیرمنتظره، عزم و اراده و «نظر اجمالی سریع» بر اوضاع، می‌تواند موجب تقویت موضوع نبوغ نظامی در اتخاذ تصمیم سریع و دقیق شود؛ یعنی شناخت زمان مناسب برای حمله به دشمن. به همین طریق انسان‌های دارای هوش کم، می‌توانند بدون تأمل و تعمق اقدام کنند. در این مورد، نبوغ نظامی از اقدام انجام شده بدون درنگ و در حالت شک و تردید برای کسب نتایج رضایت‌بخش ناشی خواهد شد. هدایت خوب عملیات نیز ایجاب می‌کند که فرمانده با حفظ فرماندهی، بر افراد تحت امرش نظارت داشته باشد.

۱. Karl von Clausewitz

قصور و ضعف فرماندهی در موقعیت‌های دشوار و در مواجهه با خطر قریب‌الوقوع، بر قوای جسمانی و روحی سربازان تأثیر می‌گذارد.

یک نمونه از تصمیم‌گیری سریع و به‌هنگام، در نبرد سرنوشت‌ساز مارن^۱ بین فرانسه و آلمان در سال ۱۹۱۴م اتفاق افتاده است. در این نبرد، پس از اینکه وضعیت نیروهای فرانسوی به شدت به وخامت گرایید، ژنرال فوش^۲ اعلام کرد: «از جناح راست سپاهم به شدت تحت فشار هستم و بخش میانی سپاهم تسلیم شده است و قدرت هرگونه تحرکی از من سلب گردیده؛ موقعیت عالی است! پس حمله می‌کنم.» به این ترتیب تهاجم آلمان به مدد نبوغ یک فرمانده نظامی فرانسه دفع شد.

«سون تزو» یکی از صاحب‌نظران و نظریه‌پردازهای نظامی معتقد است: «یک فرمانده خوب دارای مجموعه‌ای از صفات دانش و خرد، انصاف و انسانیت، رشادت و جدی بودن، سرسختی و قدرت و صلابت نظامی است که با خرد و کیاست خود به آسانی می‌تواند تغییرات و تحولات اوضاع و موقعیت‌ها را درک کند. انصاف او باعث اعتماد زیردستان درباره تشویق و تنبیه به‌هنگام و بجا می‌شود؛ انسانیت او باعث نوع دوستی و داشتن احساسات مشترک با دیگران می‌شود؛ با رشادت و دلیریش، پیروزی را در سایه عدم تردید و بهره‌برداری از لحظه مناسب به‌دست می‌آورد و جدیت و سختگیری او باعث می‌شود که به ناچار افراد تحت امر او دارای انضباطی سخت و محکم باشند».

با توجه به این موضوع، بسیاری از فرماندهان و رزمندگان ایران که موفق شدند در جبهه‌های جنگ، پیروزی‌های مهمی را به‌دست آورند و نیروهای متجاوز را از خاک کشور بیرون کنند، علاوه بر داشتن

^۱. Marne

^۲. Foch

ویژگی‌های اخلاقی، انسانی، مذهبی و جسارت، از نبوغ نظامی بالایی هم برخوردار بودند. این موضوع در بررسی و تحقیق‌های انجام شده در مورد دفاع مقدس کمتر مورد توجه قرار گرفته و به طور معمول در تعریف و تمجیدهایی که از فرماندهان جنگ به عمل می‌آید، بیشتر فضایل اخلاقی و اعتقادی آنان مورد توجه قرار می‌گیرد که البته بدون تردید، در رأس همه فضایل دیگر قرار دارد؛ اما غفلت از ویژگی‌های نظامی آنان، نه تنها موجب جفا به آنان است، بلکه نسل‌های آینده را نیز از تجربیات ارزشمند حرفه‌ای آنان محروم می‌کند.

قدر مسلم، هدف از تألیف این کتاب، این نیست که دلیل پیروزی‌های بزرگ نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران در هشت سال دفاع مقدس را فقط در نبوغ نظامی فرماندهان آن خلاصه کنیم که چنین چیزی به طور یقین همه حقیقت نخواهد بود؛ اما به حق باید اذعان کرد که یکی از مهم‌ترین علل پیروزی در نبردها و سرانجام پیروزی نهایی در این جنگ نابرابر، وجود فرماندهانی باهوش، بادرایت و برخوردار از نبوغ نظامی بوده است. نکته دیگری که باید به آن توجه کرد، این است که وجود نبوغ نظامی فقط در فرماندهان رده بالای نیروهای مسلح خلاصه نشده، بلکه این نبوغ در تمامی سطوح راهبردی، عملیاتی و حتی تاکتیکی نیز قابل رؤیت بوده؛ اما به دلیل فقدان اطلاعات کافی و نیز عدم پرداختن به چنین موضوعی، تاکنون مغفول مانده است.

نکته قابل ذکر و درخور توجه دیگر این است که ما در این کتاب فقط به معرفی فرماندهان ارتش جمهوری اسلامی ایران پرداختیم و این به معنی فقدان فرماندهانی با چنین ویژگی‌هایی در سایر نیروهای نظامی کشور، مانند سپاه، بسیج و... نیست.

ما در تجربه حضور در میان نیروهای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در عملیات‌های داخلی، علیه ضدانقلاب و خارجی و علیه ارتش بعث

عراق، بارها از نزدیک شاهد نبوغ نظامی تعدادی از فرماندهان آنان بوده‌ایم. فرماندهانی مانند شهیدان «محمد بروجردی، ناصر کاظمی، محمود کاوه، علی قمی و...» که نام و یاد اعمال فرماندهی توأم با نبوغ نظامی آنان همیشه در یاد و خاطره‌مان باقی خواهد ماند.

در پایان ذکر این نکته ضرورست که آنچه در این کتاب گردآوری شده، بخش ناچیزی از توان فرماندهی و نبوغ فرماندهان دلاور ارتش جمهوری اسلامی ایران است و به جد اعتراف می‌کنیم که نتوانسته‌ایم حق مطلب را ادا کنیم و به همین دلیل از محضر این ستارگان پرفروغ عالم هستی، تقاضای عفو و بخشش کرده، برای آنانی که شهید شده و به جوار حق شتافته و «عَبَدَ رَبَّهُمْ يُرْزَقُونَ» هستند، طلب علو درجات و برای آنان که مصداق «وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ» هستند، سلامت و سعادت دنیوی و آخروی آرزو داریم و از درگاه ذات اقدس الهی می‌خواهیم که نام ما جاماندگان را در جریده این قافله عشق ثبت فرماید.

علی سجادی انصاری و علی حسین احمدی